

INFORMACIJA O SPROVOĐENJU KAMPANJE ZA PROMOCIJU ELEKTRONSKE LIČNE KARTE

Uvod

Programom rada Vlade Crne za 2021. godinu „Digitalna transformacija“ prepoznata je kao jedan od strateških prioriteta koja predstavlja pokretač inovacija, modernizacije, konkurentnosti i sveobuhvatnog društveno-ekonomskog razvoja. Digitalizacija i bezbjednost su dva ključna razloga zbog kojih je uvedena nova lična karta. Digitalizacijom se žele ubrzati i uprostiti procedure, unaprijediti cjelokupan društveni ambijent i odgovoriti na ostale izazove digitalnog doba, dok se usvajanjem savremenih bezbjednosnih standarda značajno povećava zaštita ličnih podataka u dobu kada su ti podaci pod stalnom prijetnjom od zloupotreba. Nova generacija ličnih karata u Crnoj Gori počela je da se izdaje danom početka primjene izmjena i dopuna Zakona o ličnoj karti, odnosno 2020. godine i kao takve predstavljaju elektronske javne isprave, koje pored biometrijskih, ličnih i drugih podataka sadrže i čip u kom se nalaze certifikat za elektronsku identifikaciju i certifikat za kvalifikovani elektronski potpis.

Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, kao nosilac procesa digitalizacije zajedno sa drugim ključnim institucijama i zainteresovanim stranama, aktivno radi na sprovođenju aktivnosti prepoznatih strateškim dokumentima koja će doprinjeti razvoju digitalnog društva kroz uspostavljanje ključnih digitalnih usluga, a sve u cilju podizanja kvaliteta života građana i privrede sa jedne strane i optimizaciju poslovnih procesa u javnoj upravi sa druge strane. Ministarstvo unutrašnjih poslova, kao organ državne uprave sa najvećim brojem registara od javnog značaja, obezbjeđuje građanima najfrekventnije usluge koje su neophodne za svakodnevni život pojedinca, a elektronska lična karta predstavlja jednu od najvećih šansi za povećanje stepena upotrebe, kako dostupnih elektronskih usluga, tako i onih koje su u planu da se implementiraju u narednom periodu.

Shodno aktivnostima Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva kroz komunikacionu strategiju za Vladu Crne Gore realizacijom projekta “Building Strategic Communications Capability for the Government of Montenegro” Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija i Ministarstvo unutrašnjih poslova pod pokroviteljstvom Ambasade UK, prepripremili su komunikacionu kampanju za promociju značaja i upotrebe elektronskih ličnih karti u procesu digitalizacije za građane i biznis zajednicu, **pod sloganom „Uze li novu ličnu?“**.

Navedena kampanja ima za cilj podizanje svijesti o značaju i benefitima elektronske lične karte kako bi se doprinijelo većem korišćenju elektronskih usluga, povećanju digitalne pismenosti, kao i informisanosti o javnim uslugama koje su dostupne elektronskim putem, sa povećanjem interesovanja od strane građana/građanki da izvade novu elektronsku ličnu kartu.

Jedinstvena Kampanja „Uze li novu ličnu?“ optimizovaće komunikaciju i olakšati pristup svim zainteresovanim grupama čineći napore javne administracije efikasnijim i obezbjeđujući uslove da se prema građanima komunicira sa jedinstvene odredišne stranice, sa jasnim i preciznim komunikacionim porukama o benefitima i olakšicama upotrebe elektronske lične karte. Na taj način postiže se konzistentnost u Kampanji koja je prilagođena različitim grupama, sa bogatim sadržajem i jasnim porukama, kao i drugim promotivnim materijalima. Samo jedinstvenom Kampanjom možemo da utičemo na motivaciju građana da učestvuju i u saradnji sa privatnim i civilnim sektorom raditi na planu razumijevanja novih modela pružanja usluga, ne zanemarujući nijednu društvenu grupu.

U cilju obezbjeđivanja svih neophodnih preduslova za početak navedene Kampanje koja je nacionalnog karaktera, zbog njene kompleksnosti i sveobuhvatnosti, ista je zahtjevala ogromni napor u ispunjavanju svih tehničkih preduslova od strane oba ministarstva u prethodnom periodu. Naime, elektronska lična karta nema dodatnu vrijednost ukoliko se ista ne koristi

odnosno upotrebljava od strane građana, što je zahtjevalo obezbjeđivanje novih elektronskih usluga a koje su iziskivale dodatno vrijeme i napor IT službi ova dva ministarstva.

Elektronska lična karta

Za razliku od dosadašnje lične karte, koja sadrži lične, biometrijske i druge podatke građana namijenjenih identifikaciji, u novoj ličnoj karti je, uz navedene podatke ugrađen i čip, koji sadrži certifikat za elektronsku identifikaciju i certifikat za kvalifikovani elektronski potpis. Namjena certifikata za elektronsku identifikaciju jeste korišćenje ličnih identifikacionih podataka u elektronskom obliku koji jednoznačno određuju pravno lice, fizičko lice ili fizičko lice u svojstvu registrovanog subjekta, odnosno njegova primarna namjena je dokazivanje identiteta pri korišćenju dostupnih elektronskih usluga. U tom smislu, ima istu svrhu kao i vizuelna identifikacija. Kvalifikovani elektronski potpis služi potpisivanju digitalnim putem i u tom smislu ima istu pravnu snagu kao svojeručni potpis, iz čega proizilazi da se mnoge administrativne i druge obaveze mogu obaviti digitalno, odnosno elektronski uz napomenu da kvalifikovani elektronski potpis važi isključivo u digitalnom formatu. Neophodno je i istaći da elektronska lična karta ima i svrhu zdravstvene knjižice, te da je u cilju korišćenja lične kao zdravstvene knjižice istu potrebno aktivirati u područnim jedinicama Fonda za zdravstveno osiguranje.

Aktivacija certifikata sadržanih u ličnoj karti je neophodna kako bi se isti mogli neometano koristiti, prvenstveno u svrhu korišćenja kako dostupnih tako i budućih elektronskih usluga.

Prilikom procedure izdavanja nove lične karte, koja je istovjetna dosadašnjoj, građaninu se uručuje i sigurnosna koverta koja sadrži uputstvo za korišćenje, inicijalnu šifru i jedinstvene PIN i PUK brojeve. Ti brojevi su ujedno i pristupni podaci za aktivaciju nove lične karte, pa je sadržaj dobijene koverta neophodno sačuvati. Prilikom prve aktivacije certifikata preporučuje se i promjena PIN koda. Ukoliko građanin unese pogrešan PIN kod pet puta zaredom, certifikati na novoj ličnoj karti će se zaključati i mogu biti otključani pomoću PUK koda. Ukoliko se pogrešno unese i PUK kod pet puta zaredom, certifikati će se zaključati, uslijed čega je neophodno da građanin posjeti organizacionu jedinicu Ministarstva unutrašnjih poslova, u opštini u kojoj ima prijavljeno prebivalište, a kako bi se preduzele neophodno radnje u svrhu izdavanja novih certifikata.

Aktivacija certifikata sadržanih u elektronskoj ličnoj karti vrši se pomoću čitača pametnih kartica. Čitač je elektronski uređaj koji se povezuje sa računarom, ukoliko isti nema integrisani čitač, a u koji je potrebno umetnuti novu ličnu kartu. Nakon toga, u prethodno preuzeti softverski ID Protect paket sa internet stranice <https://ca.elk.gov.me> unosi se PIN. Time je nova lična karta aktivirana i može se koristiti. Bitno je naglasiti da se pomenuti softverski paket može preuzeti isključivo sa uređaja koji posjeduju Windows operativni program.

Čitač je dostupan u trgovinama koje se bave prodajom digitalne opreme i važno je istaći da čitač nije personalizovan, pa ga može koristiti više lica, što znači da je jedan čitač dovoljan za jedno domaćinstvo ili kolektiv.

Projekat sprovođenja kampanje o promociji elektronskih ličnih karti

Projekat sprovođenja kampanje za promociju elektronske lične karte, pod pokroviteljstvom Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva, između ostalog obuhvata i **definisanje i sprovođenje posebnog Media plana** koji je za potrebe navedenog projekta realizovala regionalna kancelarija OMD iz Beograda.

Kroz Media plan obezbjeđen je:

- zakup medijskog prostora za oglašavanje animacije u trajanju od 15 sekundi na televizijama: Vijesti, Nova, Prva, RTCG, Nikšić i Budva u trajanju od 4 nedjelje;

- oglašavanje na bilbordima na sljedećim lokacijama: Podgorica (2 bilborda), Nikšić, Bar, Budva, Cetinje, Bijelo Polje, Berane, Kotor, Herceg Novi, Ulcinj, u trajanju od 4 nedjelje;
- bustovanje na društvenim mrežama u trajanju od 6 nedjelja.

Takođe, projektom komunikacione kampanje obuhvaćena je i **izrada velike količine kreativnog materijala** koji će biti raspoređen po područnim jedinicama/filijalama Ministarstva unutrašnjih poslova, proporcionalno broju punoljetnih lica koja nijesu još uvijek izvadila novu elektronsku ličnu kartu. Kreativni dio kampanje obuhvata izradu između ostalog i :

- Flajere na crnogorskom i albanskom jeziku- dvije vrste flajera u količini od po 20. 000 komada po primjerku koji će biti raspoređeni po područnim jedinicama/filijalama Ministarstva unutrašnjih poslova, proporcionalno broju punoljetnih lica koja nijesu još uvijek izvadila novu elektronsku ličnu kartu;
- Postere na crnogorskom i albanskom jeziku – izrada postera u A2 i B2 formatu u količini od po 200 komada po primjerku;
- Roll upovi na crnogorskom i albanskom jeziku – izrada roll upova u količini od 50 komada;
- Izrada animacije u trajanju od 15 sekundi koja će biti emitovana na navedenim TV stanicama, kao i izrada animacije u trajanju od 30 sekundi koja će biti emitovana na društvenim, odnosno socijalnim mrežama;
- Poster za socijalne mreže – izradu postera sa raznovrsnim porukama, kao i sa različitim kategorijama stanovništva obuhvatajući i rodnu zastupljenost, a koji će biti emitovani na društvenim mrežama;
- Template e-mail- – koji će poslužiti za dalju distribuciju prema službenicima javne administracije i partnerima, a u cilju upoznavanja sa konceptom same Kampanje;
- Pripremu odredišne web stranice, koja će biti centralno mjesto koje sadrži sve relevantne informacije o elektronskoj ličnoj karti, benefitima, promo materijalima itd. Glavna URL adresa, koja će biti plasirana građanima jeste <https://ca.elk.gov.me> dok se kasnije ista redirektuje na novokreiranu stranicu na web portalu Vlade Crne Gore;

Pripremljeni i odštampani kreativni materijal biće isporučen Ministarstvu unutrašnjih poslova koji će, shodno izvršenim procjenama, rasporediti po organizacionim jedinicama, odnosno područnim jedinicama/filijalama proporcionalno broju punoljetnih lica koja nisu još uvijek izvadila novu elektronsku ličnu kartu. Dio promotivnog materijala, roll-upovi i flajeri biće isporučeni prema jedinicama lokalnih samouprava, područnim jedinicama Fonda za zdravstveno osiguranje, područnim jedinicama Uprave prihoda i carina, zdravstvenim institucijama i drugim prepoznatim subjektima/organizacijama koji su bitni nosioci upotrebe nove elektronske lične karte.

Elektronske usluge sa novom ličnom kartom

Da bi Kampanja bila uspješno realizovana, te da bi prije svega pružila najveći doprinos za građane/građanke, neophodno je bilo obezbjediti elektronske usluge koje zahtjevaju upotrebu elektronskih ličnih karti. U prethodnom periodu stvoreni su svi tehnički preduslovi za integraciju elektronske lične karte sa portalom eServisi Ministarstva unutrašnjih poslova i portalom e-uprave Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija. Shodno tome, Ministarstvo unutrašnjih poslova je tokom 2021. i 2022. godine, intezivno radilo na uspostavljanju novih elektronskih usluga koje će zahtjevati upotrebu elektronskih ličnih karti. Krucijalne elektronske usluge koje će biti dostupne za građane/građanke i koje će se promovisati kroz navedenu Kampanju su:

- Uvid u lične podatke koji se za punoljetne građane i njihovu maloljetnu djecu vode u registrima čije je vođenje u nadležnosti MUP-a;
- Uvid u birački spisak–, odnosno podatke u biračkom spisku, kao i biračko mjesto na kojem građanin može ostvariti svoje biračko pravo;
- Podnošenje zahtjeva građana za njih i njihovu maloljetnu djecu za:
 - o promjenu adrese prebivališta;

- izdavanje Uvjerenja o državljanstvu sa mogućnošću dostave dokumenta u područnu jedinicu ili filijalu Ministarstva unutrašnjih poslova ili na adresi u Crnoj Gori;
- izdavanje Izvoda iz registra rođenih sa mogućnošću dostave dokumenta u područnu jedinicu ili filijalu Ministarstva unutrašnjih poslova ili na adresi u Crnoj Gori;
- izdavanje Uvjerenja o prebivalištu sa mogućnošću dostave dokumenta u područnu jedinicu ili filijalu Ministarstva unutrašnjih poslova u kojoj ima prijavljeno prebivalište ili na adresi u opštini u kojoj ima prijavljeno prebivalište.
- Pregled statusa aktivnih zahtjeva za građane i njihovu maloljetnu djecu, odnosno uvid u fazu aktivnog postupka pokrenutog shodno zahtjevima građana.

Takođe, Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija je intenziviralo aktivnosti na integraciji portala e-uprave sa sistemom za elektronsku identifikaciju NS-eID i sa sistemom za elektronsku naplatu administrativnih taksi NS-NAT, a u cilju obezbjeđivanja kompleksnih e-usluga koje će građanima obezbjediti pored elektronske identifikacije sa novom ličnom kartom i elektronsko plaćanje administrativnih taksi i naknada. Portal e-uprave pruža usluge za fizička i pravna lica kao i za javnu upravu. Trenutno je objavljeno 488 usluga od čega su 128 usluga elektronskog tipa. Nakon navedene integracije, na portalu e-uprave će se steći uslovi da se usluge, koje to zahtijevaju, unaprijede na veći nivo sofisticiranosti, i neke od usluga koje će građani/građanke moći da koriste sa novom elektronskom ličnom kartom, a pojedine i platiti elektronskim putem, su:

- Zahtjev za dostavljanje podataka iz prekršajne evidencije za fizička lica;
- Zahtjev za dostavljanje podataka iz kaznene evidencije za fizička lica;
- Zahtjevi za prijavu polaganja stručnih ispita za rad u državnim organima;
- Zahtjev za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu javnih prihoda;
- Zahtjev za izdavanja potvrde o rezidentnosti u poreske svrhe;
- Zahtjev za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu javnih prihoda (oslobođeno plaćanja);
- Zahtjev za izdavanje uvjerenja o visini prihoda;
- Zahtjev za izdavanje uvjerenja o visini prihoda (oslobođeno plaćanja);
- Zahtjev za povraćaj više plaćenog doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Pored toga što je obezbjeđen novi nivo identifikacije na portalu e-uprave, sa novom elektronskom ličnom kartom, građanima je pružena mogućnost da pristupaju i e-uslugama koje zahtijevaju manji stepen sigurnosti, koje zahtijevaju samo korisničko ime i lozinku.

Uz veliko zalaganje i napore Direkcije za digitalizaciju i e-servise Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija i Službe za informaciono-komunikacione tehnologije, informacionu bezbjednost i sisteme tehničkog nadzora Ministarstva unutrašnjih poslova, stvoreni su tehnički preduslovi za uspješno lansiranje početka Kampanje elektronskih ličnih karti, a u cilju podizanja svijesti građana o njenim benefitima, a prije svega o njenoj upotrebi za nove dostupne e-usluge kako u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, isto tako i svih e-usluga na portalu e-uprave, koje zahtijeva logovanje sa elektronskom ličnom kartom. Potrebno je naglasiti da je za navedenu Kampanju obezbjeđen i mehanizam korisničke podrške, a postoje tendencije da će se kreirati i tutorijali koji bi olakšali građanima/građankama aktivaciju elektronske lične karte i njenu upotrebu i pored dostupnih uputstava/vodiča.

Zaključak

Novi digitalni alati stvorit će jače veze između građana, vlade, civilnog sektora i institucija, odnosno elektronske usluge sa novom elektronskom ličnom kartom će poboljšati angažovanje građana/građanki i pomoći da se prevaziđu tradicionalne barijere u komunikaciji, kao što su daljina, gubljenje vremena i novca. Kampanjom promocije elektronske lične karte želi se dosegnuti do što većeg broja građana/građanki sa ciljem podizanja svijesti o značaju i benefitima elektronske lične karte kako bi se doprinijelo većem korišćenju elektronskih usluga kao i povećanjem interesovanja za preuzimanjem nove elektronske lične karte.